

Spis treści

Wenancjusz Domagała

1. DIAGNOSTYKA PATOMORFOLOGICZNA – ZASADY I CELE	1
Diagnostyka mikroskopowa	2
Histopatologia	3
Cytodiagnostyka	5
Immuno(cyto)histochemia	6
Histochemia	6
Mikroskopia elektronowa	6
Diagnostyka molekularna	6
Cytometria przepływowa	7

Elżbieta Urasińska, Wenancjusz Domagała

2. ZABURZENIA KRAŻENIA KRWI	8
Krwotok	8
Krzepnięcie krwi	10
Zakrzep i skrzep	11
Przekrwienie	14
Przekrwienie płuc	14
Przekrwienie wątroby	16
Zawał	17
Zator	20
Zatory w krążeniu płucnym	21
Zatory w krążeniu systemowym	22
Zatory w krążeniu mózgowym	23
Obrzęk	23
Wstrząs	25

Elżbieta Urasińska, Wenancjusz Domagała

3. USZKODZENIE, ZWYRODNNIENIE, ADAPTACJA ORAZ ŚMIERĆ KOMÓREK I TKANEK	27
Uszkodzenie komórek	27
Zwyrodnienie wodniczkowe	28

Stłuszczenie	28
Stłuszczenie wątroby	28
Stłuszczenie mięśnia sercowego	29
Otluszczenie	29
Otluszczenie serca	29
Martwica	29
Apoptoza	32
Spichrzanie wewnątrzkomórkowe	33
Zwapnienie patologiczne	34
Szklwienie	35
Zmiany adaptacyjne	35
Śmierć organizmu	38
 <i>Elżbieta Urańska, Wenancjusz Domagała</i>	
4. ZAPALENIA	39
Klasyfikacja zapaleń	40
Zapalenie ostre	41
Zapalenie włóknikowe	44
Zapalenie ropne	45
Zapalenie przewlekłe	46
 <i>Elżbieta Urańska, Wenancjusz Domagała</i>	
5. GOJENIE SIĘ RAN	48
 <i>Wenancjusz Domagała</i>	
6. CHOROBY ZAKAŻNE I PASOŻYTNICZE	51
Patogeneza zakażenia drobnoustrojami	53
Zakażenia oportunistyczne	55
Choroby wywołane przez priony	56
Zakażenia bakteryjne	57
Patogeneza zakażenia bakteryjnego	57
Zakażenia wywołane przez prątki	60
Gruźlica	60
Gruźlica pierwotna 62 str., Gruźlica wtórna 62 str., Gruźlica u chorych z AIDS 65 str., Gruźlica pozapłucna narządowa odosobniona 65 str.	
Trąd	66
Zakażenia wywołane przez bakterie enteropatogenne	68
Dziś brzuszny	68
Cholera	68
Czerwonka bakteryjna	69
Zakażenia wywołane przez Gram-dodatnie bakterie ropotwórcze	69
Zakażenia gronkowcowe	69
Zakażenia paciorkowcowe	71
Zakażenia wywołane przez Gram-dodatnie laseczki	72

Zakażenia bakteriami beztlenowymi tworzącymi przetrwalniki	72
Zakażenia bakteriami beztlenowymi nietworzącymi przetrwalników	72
Zakażenia bakteriami pochodzenia zwierzęcego	73
Brucelloza	73
Inne zakażenia bakteryjne	73
Zakażenie pałeczką ropy błękitnej	73
Legionelloza	74
Promienica	74
Rzeżączka	76
Kila	77
Kila nabyta 78 str., Kila wrodzona 80 str.	
Zakażenia bakteriami wewnątrzkomórkowymi	82
Chlamydiozy	82
Choroba kociego pazura	82
Zakażenia wirusowe	82
Patogeneza zakażenia wirusowego	84
Wirusowe zakażenia dróg oddechowych	86
„Przeziębienie”	86
Grypa	87
Grypa ptasia	88
Choroby wirusowe z wykwitami skórnymi	90
Odra	90
Różyczka	91
Półpasiec	92
Inne zakażenia wirusowe	93
Zakażenie wirusem opryszczki zwykłej	93
Mononukleozą zakaźną	94
Cytomegalia	95
Grybice	97
Grzybica kropidlakowa	97
Kandydiaza	98
Pneumocystoza	99
Zakażenia pierwotniakowe	100
Rzęśnikowica	101
Toksoplazmoza	101
Zakażenia wywołane przez robaki pasożytnicze	103
Owsica	103
Włośnica	104
Tasiemczyce	105
Wągrzyca	105
Bąblowica	105

Wenancjusz Domagała

7. NOWOTWORY	107
Nazewnictwo nowotworów	108
Zmiany i stany przednowotworowe	111
Cechy nowotworów złośliwych i łagodnych	112
Cechy makroskopowe nowotworów złośliwych	112
Naciekanie podścieliska	113
Przerzuty	113
Cechy makroskopowe nowotworów łagodnych	116
Szybkość wzrostu nowotworów	117
Cechy mikroskopowe nowotworów	117
Kierunek i stopień zróżnicowania nowotworu	117
Cytologiczne i histologiczne cechy złośliwości	119
Neoplazja wewnątrz nabłonkowa	120
Mikroinwazja i rak wczesny	122
Stopień złośliwości histologicznej nowotworu	123
Nowotwory miejscowo złośliwe	124
Diagnostyka nowotworów	124
Diagnostyka histopatologiczna	124
Cytodiagnostyka	127
Cytodiagnostyka zżuszczeniowa	127
Cytodiagnostyka aspiracyjna	130
Immunocytochemia	130
Metody morfometryczne	132
Metody cytogenetyczne i molekularne	132
Biomarkery nowotworowe	133
Epidemiologia nowotworów	134
Etiopatogeneza nowotworów	137
Czynniki rakotwórcze	138
Czynniki chemiczne	138
Promieniowanie ultrafioletowe i jonizujące	140
Inne czynniki fizyczne	141
Wirusy i bakterie onkogenne	141
Wirusy onkogenne DNA 141 str., Wirusy onkogenne RNA 143 str.,	
Helicobacter pylori 144 str.	
Molekularno-genetyczne podstawy choroby nowotworowej	144
Onkogeny	144
Mechanizmy aktywacji protoonkogenów 145 str., Produkty białkowe onkogenów (onkoproteiny) 147 str.	
Geny supresorowe	148
Geny regulujące apoptozę	150
Geny regulujące naprawę DNA	150
W jaki sposób powstają nowotwory?	151
Czynniki predysponujące do rozwoju nowotworów złośliwych	155
Mechanizmy przeciwnowotworowe	157

Objawy kliniczne związane z nowotworami złośliwymi	160
Zespoły paraneoplastazmatyczne	160
Wyniszczenie nowotworowe	161
Stadium zaawansowania klinicznego nowotworu – staging	161

Maria Chosia, Wenancjusz Domagała

8. CHOROBY O PODŁOŻU IMMUNOLOGICZNYM	163

Podstawy immunologii	163
Przeciwciała	163
Komórki układu odpornościowego	163
Choroby autoimmunologiczne (autoimmunizacyjne)	165
Toczeń rumieniowaty układowy	165
Zespół Sjögrena	167
Twardzina	167
Miopatie zapalne	168
Mieszana choroba tkanki łącznej	169
Choroby wynikające z niedoborów odporności	169
Zespół nabytego upośledzenia odporności (AIDS)	169
Skrobiawica	174

Elżbieta Urańska, Wenancjusz Domagała

9. CHOROBY UWARUNKOWANE GENETYCZNIE	177

Choroby chromosomowe	178
Zespół Downa	179
Zespół Klinefeltera	179
Zespół Turnera	179
Choroby dziedziczone zgodnie z prawami Mendla	180
Choroby dziedziczone w sposób autosomalny dominujący	181
Neurofibromatoza	181
Zespół Marfana	182
Choroby dziedziczone w sposób autosomalny recesywny	182
Lizosomalne choroby spichrzeniowe	182
Glikogenozy	183
Choroby sprzężone z płcią	184
Choroby dziedziczone wieloczynnikowo	184
Choroby monogenowe dziedziczone niezgodnie z prawami Mendla	185

Wenancjusz Domagała

10. CHOROBY DZIECI	186

Choroby i zmiany nienowotworowe	186
Wcześnieństwo, wewnątrzmaciczne zahamowanie wzrostu, niedojrzałość	187
Mała urodzeniowa masa ciała	187
Wewnątrzmaciczne zahamowanie wzrostu	188
Niedojrzałość narządowa	190

Zespół zaburzeń oddychania noworodków	191
Urazy i wady wrodzone	195
Urazy okołoporodowe	195
Wrodzone wady rozwojowe	196
Zakażenia	200
Zakażenia wewnątrzmaciczne	201
Zakażenia okołoporodowe	202
Zakażenia w okresie poporodowym	202
Inne choroby nienowotworowe	202
Choroba hemolityczna noworodków	202
Zespół nagłej śmierci niemowląt	205
Wrodzone zaburzenia metaboliczne	206
Mukowiscydoza	206
Fenylketonuria	208
Nowotwory i zmiany rozrostowe	209
Łagodne rozrosty fibroblastyczne	210
Guzkowe zapalenie powięzi	211
Kostniejące zapalenie mięśni	211
Guzy pochodzenia fibroblastycznego i miofibroblastycznego	212
Włókniak młodzieńczy nosogardła	213
Łagodne nowotwory nienabłonkowe	213
Naczyniak krwionośny	213
Tuszczaak zarodkowy	214
Nowotwory złośliwe	214
Nerwiak zarodkowy	214
Mięsak Ewinga/PNET	217
Guz Wilmsa	218
Siatkówczak	220
Mięśniakomięsak prążkowanokomórkowy	222
Nowotwory germinalne (zarodkowe)	224
Potworniaki	225
Nowotwór pęcherzyka żółtkowego	226
<i>Wenancjusz Domagała</i>	
11. PATOLOGIA ŚRODOWISKOWA I STANU ODŻYWIENIA	227
Palenie tytoniu	228
Choroby związane z paleniem tytoniu	230
Choroby serca i naczyń	230
Rak płuca	231
Przewlekłe i ostre choroby płuc	232
Choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy	232
Biernie palenie tytoniu	232
Zespół zatrucia tytoniowego płodu	233
Szczególne następstwa palenia tytoniu u kobiet	234

Nadużywanie alkoholu	234
Metabolizm alkoholu	236
Zmiany chorobowe związane z nadużywaniem alkoholu	237
Choroba alkoholowa wątroby	237
Stłuszczenie wątroby 237 str., Ostre alkoholowe zapalenie wątroby 238 str., Alkoholowa marskość wątroby 239 str.	
Choroby przewodu pokarmowego	239
Choroby trzustki	239
Choroby układu sercowo-naczyniowego	240
Alkoholowa kardiomiopatia rozstrzeniowa 240 str., Zespół krążenia hiperkinetycznego z niewydolnością serca 240 str.	
Choroby układu nerwowego	241
Choroby mięśni szkieletowych	241
Zmiany hematologiczne i układu odpornościowego	241
Zaburzenia w obrębie układu płciowego	242
Nowotwory	242
Alkoholowy zespół płodowy	242
Uzależnienia od substancji psychoaktywnych	243
Zaburzenia stanu odżywienia	244
Niedożywienie	246
Niedożywienie białkowo-energetyczne	247
Wyniszczenie 247 str., Kwashiorkor 248 str., Jadłowstręt psychiczny 249 str., Bulimia 250 str.	
Niedożywienie a odpowiedź odpornościowa	250
Niedożywienie jakościowe	251
Niedobory witamin 251 str., Niedobór kwasu foliowego 254 str., Niedobory pierwiastków śladowych 254 str.	
Otyłość	255
Dieta w profilaktyce chorób	258
Niepożądane działanie leków	259
Kwas acetylosalicylowy	259
Paracetamol (acetaminofen)	260
Estrogenowa terapia zastępcza	260
Doustne środki antykoncepcyjne	260
Czynniki fizyczne	262
Promieniowanie elektromagnetyczne	263
Pole elektromagnetyczne	263
Promieniowanie ultrafioletowe	263
Promieniowanie jonizujące	266
Objawy kliniczne napromieniania 268 str., Ekspozycja całego organizmu na promieniowanie jonizujące 268 str., Miejscowe zmiany związane z radioterapią 269 str., Wpływ promieniowania jonizującego na zarodek, płód, noworodka i dziecko 270 str., Promieniowanie jonizujące i nowotwory 270 str., Skutki genetyczne promieniowania jonizującego 271 str.	

Urazy spowodowane działaniem energii mechanicznej	271
Zaburzenia termoregulacji	272
Hipertermia miejscowa	272
Hipertermia układowa	273
Hipotermia	274
Czynniki chemiczne	274
Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	274
Zanieczyszczenie powietrza w pomieszczeniach mieszkalnych	275
Mechanizmy działania ksenobiotyków	276
Środki chemiczne stosowane w rolnictwie	277
Toksyny występujące w przyrodzie	278
<i>Elżbieta Urasińska, Wenancjusz Domagała</i>	
12. PATOLOGIA TRANSPLANTACYJNA	279
Rodzaje przeszczepów	279
Odrzucanie przeszczepu	281
Przeszczepy wątroby	283
Przeszczepy nerek	285
Przeszczepy szpiku kostnego	286
<i>Elżbieta Urasińska, Wenancjusz Domagała</i>	
13. CHOROBY SERCA	288
Choroby mięśnia sercowego	288
Niewydolność mięśnia sercowego	288
Ostra niewydolność lewokomorowa	289
Przewlekła niewydolność lewokomorowa	290
Ostra niewydolność prawokomorowa	291
Przewlekła niewydolność prawokomorowa	291
Serce płucne	293
Choroba niedokrwienna mięśnia sercowego	293
Zawał mięśnia sercowego	294
Zapalenie mięśnia sercowego	298
Kardiomiopatie	299
Choroby wsierdzia	300
Zapalenia wsierdzia	300
Gorączka reumatyczna	300
Choroby osierdzia	302
Zapalenie osierdzia	302
Wrodzone wady serca	303
Nowotwory serca	304

Elżbieta Urańska, Wenancjusz Domagała

14. CHOROBY NACZYŃ	305
Stwardnienie naczyń	305
Miażdżycza	305
Stwardnienie tętnic typu Mönckeburga	308
Stwardnienie małych tętnic i tętniczek	309
Zapalenia naczyń	310
Olbrzymiokomórkowe zapalenie tętnic	312
Guzkowe zapalenie tętnic	312
Ziarniniak Wegenera	313
Choroba Schönleina-Henocha	314
Zakrzepowo-zarostowe zapalenie tętnic	314
Tętniaki	314
Tętniaki serca	315
Tętniaki aorty i innych tętnic	315
Nowotwory naczyń krwionośnych	317
Naczyniak krwionośny	317
Kłębczak	318
Mięsak Kaposiego	318
Mięsak naczyniowy	318
Haemangiopericytoma	319
Teleangiektazje	319
Nowotwory naczyń chłonnych	319
Naczyniak limfatyczny	319
Choroby żył	319
Zakrzepowe zapalenie żył	319
Żylaki	320

Wenancjusz Domagała

15. CHOROBY UKŁADU ODDECHOWEGO	321
Nienowotworowe choroby tkanki płucnej	321
Przewlekłe obturacyjne choroby płuc	322
Rozedma płuc	322
Przewlekłe zapalenie oskrzeli	326
Asthma oskrzelowa	327
Rozstrzenie oskrzeli	328
Śródmiąższowe rozlane (restrykcyjne) choroby płuc	329
Pylice	329
Sarkoidoza	331
Niedodma płuc	332
Choroby infekcyjne płuc	332
Zapalenie płuc	332
Ropień płuca	335
Nowotwory	336

Rak płuca	336
Przerzuty nowotworowe do płuc	341
<i>Wenancjusz Domagała</i>	
16. CHOROBY OPŁUCNEJ I OTRZEWNEJ	342
Powietrze (lub gaz) w jamie opłucnej	342
Płyn w jamie opłucnej	342
Płyn wysiękowy	343
Płyn przesiekowy	343
Krwotok do jamy opłucnej	344
Płyn w jamie otrzewnej	344
Nowotwory opłucnej i otrzewnej	345
Międzybłoniak złośliwy	345
<i>Wenancjusz Domagała</i>	
17. CHOROBY GŁOWY I SZYI	347
Jama ustna	347
Zaburzenia rozwojowe	347
Zapalenia	347
Zapalenie pleśniawkowe	347
Zakażenie wirusem opryszczki zwykłej typu 1	348
Zapalenie migdałków podniebiennych i gardła	348
Zmiany w jamie ustnej w przebiegu chorób ogólnoustrojowych	349
Inne zmiany nienowotworowe	349
Nadziąślak olbrzymiokomórkowy	349
Ziarniniak naczyniasty	349
Zmiany prekursorowe, z których może powstać rak płaskonabłonkowy	350
inwazyjny	350
Leukoplakia i erytroplakia błony śluzowej	350
Nowotwory złośliwe	352
Rak płaskonabłonkowy	352
Krtani	353
Zmiany nienowotworowe	353
Zapalenie i obrzęk krtani	353
Nowotwory łagodne	354
Brodawczak i brodawczakowatość	354
Zmiany prekursorowe, z których może powstać rak płaskonabłonkowy inwazyjny	355
Neoplazja wewnątrzpłaskonabłonkowa	355
Nowotwory złośliwe	356
Rak krtani	356
Nos, zatoki przynosowe i nosogardło	358
Zapalenia	358

Zapalenie błony śluzowej nosa	358
Zapalenie zatok przynosowych	359
Zapalenie błony śluzowej nosa i zatok przynosowych	360
Inne zmiany nienowotworowe	360
Krwawienie z nosa	360
Polipy nosa i zatok przynosowych	360
Nowotwory łagodne	361
Brodawczak	361
Nowotwory złośliwe	361
Rak nosogardła	361
Gruzoły ślinowe	363
Zmiany nienowotworowe	363
Pseudotorbiel śluzowa	363
Zapalenie ślinianki	363
Nowotwory łagodne	363
Gruzołak wielopostaciowy	363
Nowotwory złośliwe	364
Rak śluzowo-naskórkowy	364
Rak gruczołowato-torbielowaty	365
Rak zrazikowokomórkowy	365
<i>Maria Chosia, Elżbieta Urańska, Wenancjusz Domagała</i>	
18. CHOROBY PRZEWODU POKARMOWEGO	366
Przełyk	366
Zmiany nienowotworowe	366
Niedrożność przełyku	366
Żylaki przełyku	366
Przepuklina rozworu przełykowego	367
Przełyk Barretta	367
Zespół Mallory'ego-Weissa	368
Achalazja	368
Zapalenie przełyku	369
Nowotwory	370
Rak przełyku	370
Żołądek	372
Zapalenie żołądka	373
Wrzód żołądka	375
Wrzody ostre i trawienne	375
Choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy	377
Nowotwory żołądka	379
Rak żołądka	379
Chłoniak pierwotny żołądka	381
Nowotwór podścieliskowy przewodu pokarmowego (GIST)	381

Jelito cienkie i grube	381
Zespoły złego wchłaniania	381
Celiakia	382
Zapalenia	383
Zapalenie wyrostka robaczkowego	383
Przewlekłe choroby zapalne jelit	384
Choroba Leśniowskiego-Crohna	384
Wrzodziejące zapalenie jelita grubego	385
Inne choroby nienowotworowe	386
Ostre niedokrwienie jelita	386
Uchyłkowatość	387
Choroba Hirschsprunga	388
Zmiany polipowate i nowotwory jelit	388
Polip	388
Gruczolak	389
Zespół gruczolakowatej polipowatości rodzinnej	389
Rak jelita grubego	390
Rakowiak	392
 <i>Elżbieta Urańska, Wenancjusz Domagała</i>	
19. CHOROBY WĄTROBY	393
Marskość wątroby	394
Alkoholowa choroba wątroby	400
Metaboliczne i wrodzone choroby wątroby	402
Niealkoholowa choroba wątroby ze stłuszczeniem	402
Hemochromatoza	402
Zapalenia wątroby	403
Wirusowe zapalenie wątroby	403
Przewlekłe zapalenie wątroby	405
Autoimmunologiczne zapalenie wątroby	405
Choroby wątroby i dróg żółciowych	406
Pierwotna marskość żółciowa	406
Pierwotne stwardniające zapalenie przewodów żółciowych	406
Wtórna marskość żółciowa	407
Zaburzenia krążenia krwi w wątrobie	407
Zespół Budda-Chiariego	407
Nowotwory wątroby	408
Naczyniak	408
Gruczolak z komórek wątrobowych	409
Rak z komórek wątrobowych	409
Rak z nabłonka przewodów żółciowych	411
Nienowotworowe guzy wątroby	411

Elżbieta Urańska, Wenancjusz Domagała

20. CHOROBY PĘCHERZYKA ŻÓŁCIOWEGO I DRÓG ŻÓŁCIOWYCH	412
Kamica żółciowa	413
Zapalenie pęcherzyka żółciowego	415
Kamica i zapalenie zewnątrzwątrobowych dróg żółciowych	417
Rak pęcherzyka żółciowego	417
Rak przewodów żółciowych	418

Maria Chosia, Wenancjusz Domagała

21. CHOROBY TRZUSTKI	419
Choroby części zewnątrzwydzielniczej trzustki	419
Ostre zapalenie trzustki	419
Przewlekłe zapalenie trzustki	421
Rak trzustki	421
Inne nowotwory trzustki	422
Choroby części wewnątrzwydzielniczej trzustki	422
Cukrzyca	422
Nowotwory części wewnątrzwydzielniczej trzustki	425

Maria Chosia, Wenancjusz Domagała

22. CHOROBY UKŁADU MOCZOWEGO	426
Nerki	426
Budowa anatomiczna i histologiczna	426
Obraz kliniczny chorób nerek	429
Ostra niewydolność nerek	432
Przewlekła niewydolność nerek	433
Zaburzenia rozwojowe	433
Torbielowatość nerek	434
Dysplazja torbielowata nerek	434
Wielotorbielowatość nerek typu dorosłego	434
Nabyta (dializopochodna) torbielowatość nerek	435
Choroby kłębuszków nerkowych	435
Glomerulopatie pierwotne	436
Ostre rozlane rozplamowe kłębuszkowe zapalenie nerek	436
Gwałtownie postępujące kłębuszkowe zapalenie nerek (z półksiężycami)	437
Błoniaste kłębuszkowe zapalenie nerek	438
Submikroskopowe kłębuszkowe zapalenie nerek	439
Błoniasto-rozplamowe kłębuszkowe zapalenie nerek	439
Ogniskowe segmentowe szklwienie kłębuszków nerkowych	440
Nefropatia IgA	440
Ogniskowe segmentowe rozplamowe kłębuszkowe zapalenie nerek	441

Przewlekłe kłębuszkowe zapalenie nerek	441
Glomerulopatie wrodzone i dziedziczne	441
Zespół Alporta	441
Glomerulopatie wtórne	442
Nefropatia cukrzycowa	442
Choroby cewek nerkowych i tkanki śródmiąższowej	443
Ostra martwica cewek nerkowych	443
Śródmiąższowe zapalenie nerek	445
Odmiedniczkowe zapalenie nerek	445
Ostre odmiedniczkowe zapalenie nerek 447 str., Przewlekłe odmiedniczkowe zapalenie nerek 448 str.	
Nefropatia poanalgetyczna	449
Choroby nerek wywołane zmianami w naczyniach krwionośnych	449
Łagodne stwardnienie nerek	450
Złośliwe stwardnienie nerek	450
Mikroangiopatia zakrzepowa	450
Rozlana martwica kory nerek	451
Zawał nerki	451
Wodonercze	452
Niedrożność układu moczowego	453
Kamica nerkowa	454
Nowotwory nerek	455
Rak nerki	455
Onkocytoma	456
Naczyniakomięśniakothuszczak	457
Pęcherz moczowy, moczowody, cewka moczowa	457
Zapalenia	457
Zapalenie pęcherza moczowego	457
Ostre i przewlekłe zapalenie pęcherza moczowego 458 str., Zapalenie śródmiąższowe 458 str.	
Zapalenie moczowodu	458
Zapalenie cewki moczowej	458
Nowotwory	458
Brodawczak urotelialny	459
Rak pęcherza moczowego	459
Rak cewki moczowej	461
<i>Maria Chosia, Wenancjusz Domagała</i>	
23. PATOLOGIA UKŁADU CHŁONNEGO I KRWIOTWÓRCZEGO	462
Układ chłonny	462
Powiększenie węzłów chłonnych	463
Przerzuty nowotworowe do węzłów chłonnych szyi	465
Nowotwory pierwotne węzłów chłonnych	465

Chłoniak Hodgkina	465
Chłoniaki nieziarnicze	468
Przewlekła białaczka limfatyczna/chłoniak z małych komórek B	471
Chłoniak grudkowy	472
Chłoniak rozlany z dużych komórek B	472
Chłoniak Burkitta	473
Choroby krwi	473
Niedokrwistość	474
Niedokrwistość z niedoboru żelaza	474
Niedokrwistość z niedoboru witaminy B ₁₂ i kwasu foliowego	475
Niedokrwistość w chorobach przewlekłych	475
Niedokrwistość w zespole mielodysplastycznym	476
Niedokrwistość aplastyczna	476
Niedokrwistość hemolityczna	477
Niedokrwistości hemolityczne wrodzone 477 str., Niedokrwistości hemolityczne nabyte 477 str.	
Nadkrwistość	478
Skazy krwotoczne	478
Skazy krwotoczne pochodzenia płytkowego (małopłytkowości)	478
Wrodzone skazy krwotoczne osoczowe	479
Rozsiane wykrzepianie wewnątrznaczyniowe	479
Niedobór krwinek białych	480
Nadmiar krwinek białych	481
Zmiany odczynowe	481
Białaczki	481
Białaczka ostra	482
Przewlekła białaczka szpikowa	482
Przewlekłe choroby mieloproliferacyjne	483
Czerwieńca prawdziwa	484
Nadpłytkowość samoistna	484
Przewlekła idiopatyczna mielofibroza	484
<i>Wenancjusz Domagała</i>	
24. CHOROBY GRUCZOŁU SUTKOWEGO	486
Gruczoł sutkowy u kobiet	486
Zaburzenia rozwojowe	488
Zapalenia, zmiany wsteczne i włókniste	488
Ostre (ropne) zapalenie sutka	488
Okoloprzewodowe zapalenie sutka	489
Plazmatycznokomórkowe zapalenie sutka	489
Rozszerzenie przewodów wyprowadzających sutka	489
Ziarniniakowe zapalenie zrazików sutka	490

Silikonowe zapalenie sutka	490
Martwica tkanki tłuszczowej sutka	491
Zmiany włóknisto-torbielowe sutka	491
Zmiany proliferacyjne	492
Nowotwory nabłonkowe	492
Rak sutka	492
Rak nieinwazyjny 495 str., Rak inwazyjny (naciekający) 497 str.,	
Rak Pageta 504 str.	
Brodawczak śródprzewodowy	504
Nowotwory nienabłonkowe	505
Nowotwory mezenchymalno-nabłonkowe	505
Włókniakoguczołak	505
Guz liściasty	506
Przerzuty nowotworowe do sutka	506
Gruczoł sutkowy u mężczyzn	507
Rak sutka męskiego	507
Ginekomastia	507
<i>Maria Chosia, Wenancjusz Domagała</i>	
25. CHOROBY NARZĄDU PŁCIOWEGO ŻEŃSKIEGO	509
Srom	509
Torbiel gruczołu Bartholina	509
Kłykciny	509
Wewnątrznabłonkowa neoplazja sromu	510
Rak sromu	510
Szyjka macicy	511
Zapalenie szyjki macicy	513
Wewnątrznabłonkowa neoplazja szyjki macicy	514
Rak szyjki macicy	518
Rak płaskonabłonkowy 518 str., Gruczolakorak 520 str.	
Trzon macicy	521
Patologiczne krwawienia z jamy macicy	522
Zmiany nienowotworowe	522
Zapalenie błony śluzowej trzonu macicy	522
Gruczolistość	523
Rozrosty endometrium	523
Polip błony śluzowej trzonu macicy	523
Rozrost błony śluzowej trzonu macicy	524
Nowotwory	524
Rak endometrium	524
Mięśniak gładkokomórkowy	525
Mięśniakomięsak gładkokomórkowy	526

Jajowody	527
Zapalenie jajowodu	527
Choroba zapalna miednicy	527
Cięża jajowodowa	528
Rak jajowodu	528
Jajnik	528
Zmiany nienowotworowe	529
Torbiel jajnika	529
Zespół wielotorbielowatych (policystycznych) jajników	529
Nowotwory jajnika	529
Nowotwory z nabłonka powierzchniowego i podścieliska	530
Nowotwory surowicze	531
Nowotwory śluzowe	531
Nowotwory endometrioidne	532
Nowotwory ze sznurów płciowych i podścieliska jajnika	533
Ziarniszcak	533
Włókniak, otoczkowiak i włókniakootoczkowiak	534
Guz z komórek Sertolego i Leydiga	534
Nowotwory germinalne (zarodkowe)	534
Rozrodczak	535
Nowotwór pęcherzyka żółtkowego	535
Rak zarodkowy	535
Nabłoniak kosmówkowy	535
Potworniak	535
Nowotwory przerzutowe	536
<i>Maria Chosia, Wenancjusz Domagała</i>	
26. PATOLOGIA CIĄŻY I POPŁODU	537
Okresy rozwojowe człowieka	537
Rozwój i anatomia łożyska	538
Ciąża mnoga	539
Patologia wczesnego okresu ciąży	540
Poronienie samoistne	540
Cięża ektopowa	541
Patologia późnego okresu ciąży	542
Łożysko przyrośnięte	542
Łożysko przodujące	543
Przedwczesne oddzielenie się łożyska	543
Zapalenie łożyska	543
Nadciśnienie tętnicze w ciąży	544
Ciążowa choroba trofoblastyczna	546
Zaśniad groniasty	546

Zaśniedział groniasty inwazyjny	547
Nabłoniak kosmówkowy	548
<i>Wenancjusz Domagała</i>	
27. CHOROBY NARZĄDU PŁCIOWEGO MĘSKIEGO	549
Prącie	549
Wrodzone zaburzenia rozwojowe	549
Stulejka	549
Zapalenia	549
Kłykciny kończyste	550
Zmiany prekursorowe, z których może rozwinąć się rak płaskonabłonkowy inwazyjny	550
Neoplazja wewnątrzpłaskonabłonkowa	550
Nowotwory złośliwe	550
Rak prącia	550
Jądro i najądrze	551
Wnętrostwo	551
Zaburzenia fenotypowe płci	552
Obojnactwo prawdziwe (hermafrodytyzm)	553
Obojnactwo rzekome męskie (pseudohermafrodytyzm)	553
Zapalenia	553
Zapalenie najądrza i jądra	553
Nowotwory jąder	554
Nowotwory germinalne	555
Nasieniak	558
Rak zarodkowy	559
Guz pęcherzyka żółtkowego	559
Nabłoniak kosmówkowy	560
Potworniak	561
Torbiele i zmiany torbielowate	561
Gruczoł krokowy	562
Zapalenia	562
Zapalenie gruczołu krokowego	562
Zmiany rozrostowe	563
Guzkowy rozrost gruczołu krokowego	563
Nowotwory	564
Rak gruczołu krokowego	564

Maria Chosia, Wenancjusz Domagała

28. CHOROBY GRUCZOŁÓW DOKREWNYCH	568
Przysadka mózgowa	568
Nadczynność przysadki	569
Niedoczynność przysadki	569
Tarczycza	570
Powiększenie tarczycy	570
Nadczynność tarczycy	570
Niedoczynność tarczycy	571
Rak tarczycy	572
Diagnostyka guzków tarczycy	573
Przytarczycze	574
Nadczynność przytarczyc	574
Niedoczynność przytarczyc	575
Nadnercza	575
Choroby kory nadnerczy	575
Nadczynność kory nadnerczy	575
Niedoczynność kory nadnerczy	576
Choroby rdzenia nadnerczy	578
Guz chromochłonny	578
Mnoga gruczolakowatość wewnątrzwydzielnicza	578
 <i>Maria Chosia, Wenancjusz Domagała</i>	
29. CHOROBY SKÓRY	579
Infekcje wirusowe	579
Brodawka zwykła	580
Brodawka stóp	580
Brodawki płaskie	580
Kłykciny kończyste	580
Mięczak zakaźny	580
Infekcje bakteryjne	581
Liszajec zakaźny	581
Przewlekłe dermatozy zapalne	581
Łuszczyca	581
Liszaj płaski	582
Toczeń rumieniowaty ogniskowy (przewlekły)	582
Twardzina ograniczona	583
Choroby pęcherzowe skóry	583
Pęcherzyca	583

Pemfigoid	584
Choroby gruczołów łojowych	584
Trądzik pospolity	584
Zapalenia tkanki podskórnej	584
Rumień guzowaty	585
Rumień stwardniały	585
Odbarwienia skóry	585
Bielactwo nabyte	585
Bielactwo wrodzone (albinizm)	586
Przebarwienia skóry	586
Ostudy	586
Piegi	586
Znamiona barwnikowe (melanocytarne)	586
Znamię barwnikowe nabyte zwykłe	587
Znamię barwnikowe wrodzone	588
Znamię błękitne	589
Znamię Spitz	589
Znamię barwnikowe dysplastyczne	589
Nowotwory złośliwe melanocytarne	590
Czerniak złośliwy	590
Łagodne nowotwory pochodzenia nabłonkowego	593
Brodawczak naskórkowy	593
Brodawka łojotokowa (rogowacenie łojotokowe)	594
Zmiany prekursorowe, z których może rozwinąć się rak płaskonabłonkowy inwazyjny	594
Rogowacenie słoneczne	594
Nowotwory złośliwe pochodzenia nabłonkowego	594
Rak płaskonabłonkowy	594
Rak podstawnocomórkowy	596
Pierwotne chłoniaki skóry	598
Ziarniak grzybiasty	598
Słowniczek podstawowych terminów stosowanych w histopatologii skóry	598

Maria Chosia, Wenancjusz Domagała

30. CHOROBY KOŚCI I STAWÓW	600
Budowa i funkcja kości i stawów	600
Metaboliczne choroby kości	601
Nadczynność przytarczyc	601
Zrzesztnienie kości (osteoporoza)	601
Choroba Pageta	602
Krzywica i rozmiękanie kości	603
Złamania kości	604
Zapalenie kości i szpiku kostnego	606
Nowotwory kości	607
Nowotwory łagodne	607

Kostniak kostninowy	607
Chrzęstniak	607
Kostniakochrzęstniak	608
Nowotwory złośliwe	608
Kostniakomięsak	608
Chrzęstniakomięsak	609
Szpiczak mnogi	610
Przerzuty nowotworowe do kości	611
Zmiany zapalne i zwyrodnieniowe stawów	611
Reumatoidalne zapalenie stawów	612
Ropne zapalenie stawów	613
Dna moczanowa (zapalenie moczanowe stawów)	614
Zapalenie kości i stawów	614
<i>Maria Chosia, Wenancjusz Domagała</i>	
31. NOWOTWORY TKANEK MIĘKKICH	616
Nowotwory łagodne tkanek miękkich	616
Nowotwory złośliwe tkanek miękkich	617
<i>Wenancjusz Domagała</i>	
32. CHOROBY OŚRODKOWEGO UKŁADU NERWOWEGO	619
Neurony i komórki glejowe	619
Bariera krew-mózg	620
Obrzęk mózgu	621
Wodogłowie	622
Urazy	622
Urazy okołoporodowe	622
Urazy czaszkowo-mózgowe	623
Choroby naczyniopochodne	623
Niedokrwienie mózgu	625
Niedokrwienie całkowite	625
Niedokrwienie miejscowe	626
Zawał mózgu 627 str.	
Krwotok wewnątrzczaszkowy	628
Krwiak nadwardówkowy	628
Krwiak podwardówkowy	628
Krwotok mózgowy	629
Krwotok podpajęczynówkowy	629
Encefalopatia nadciśnieniowa	631
Zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu	631
Ropne zapalenie opon mózgowych	632
Ropień mózgu 632 str.	
Kleszczowe zapalenie mózgu	632
Podostre encefalopatie gąbczaste (choroby prionowe)	633

Choroba Creutzfeldta–Jakoba	634
Wariant choroby Creutzfeldta–Jakoba	634
Choroby demielinizacyjne	634
Stwardnienie rozsiane	635
Choroby zwyrodnieniowe	635
Choroba Alzheimera	635
Choroba Parkinsona	637
Choroby zwyrodnieniowe neuronu ruchowego	638
Stwardnienie zanikowe boczne	638
Zatrucia	638
Zatrucie tlenkiem węgla	638
Zatrucie cyjankami	639
Następstwa stosowania cytostatyków	639
Nowotwory ośrodkowego układu nerwowego	639
Nowotwory neuroepitelialne	640
Nowotwory gleju gwiaździstego	640
Astrocytoma diffusum (gwiaździatek rozlany, II°)	641
Glioblastoma (glejak zarodkowy, IV°)	642
Nowotwory embrionalne	643
Medulloblastoma (rdzeniak zarodkowy, IV°)	643
Nowotwory opon mózgowo-rdzeniowych	644
Meningioma (oponiak)	644
Chłoniaki złośliwe	645
Pierwotny chłoniak złośliwy ośrodkowego układu nerwowego	645
Przerzuty nowotworowe do ośrodkowego układu nerwowego	646
SŁOWNIK TERMINÓW MEDYCZNYCH ŁACIŃSKO-POLSKI	649
SŁOWNIK TERMINÓW MEDYCZNYCH POLSKO-ŁACIŃSKI	669
SKOROWIDZ	688